

UN RĂZBOI GREȘIT (III)

„Să ne reculegem în fața acestui cadavru, cadavru conștiinței zdrobite”.
(Thierry Maulnier, *La face de méduse du communisme*)

Nu, n-am avut, **domnule Alexandru Deșliu**, iscusința în a mă purta bine cu șefii. Obediența față de „superiori” îmi repugnă, mai ales când nu-s superiori. Nu dețin îndemânare socială. Nici Petru U. nu-i ceea ce N. Breban numește *un îndemânatic social*. O asemenea abilitate n-a fost *son fort*.

În acest *entretien* al nostru, tot încerc să demonstrez că în lagărul comunist, în partea *greșită* a Europei, viața era *greșită*, iar războiul, dacă aveai ghinionul să porți unul ca să-ți aperi dreptul la existență, era și el *greșit*, imposibil de câștigat. Doar în cinematografia socialistă paternalii *activeți* te luau de după umeri, cu dragoste și cu grijă față de om, și-ți rezolvau problema. În fapt, legea care funcționa nu era alta decât *a te descurca*. În cele mai multe cazuri, pe socoteala altuia. Și nu-i o fixație veche a mea, nici o răfuială cu cei care m-au transformat în țintă de tragere. Vreau ca această biografie, ca să zic așa „adevărată” (*Dichtung und Wahrheit*) să-i avizeze pe tinerii care merg, fără să-i mai intereseze ce-a fost, cu bascul înstelat al lui „Che” tras pe ochi. Numai numele lor dure te fac s-o iei la goană: CHE, MAO, HO, Hrușșciiov, Brejijnev, Andropovv...

„Ai rude la Ierusalim?”, m-a întrebat un inspector din Minister, după ce-am fost pusă pe liber. Citiți: Ai proptele, pile, protectori?

„Nu, n-am”, i-am răspuns.

Profesorul Ion Jurconi s-a decis să mă ajute. M-am întrebat de multe ori de ce-a făcut-o. Probabil a vrut să-și demonstreze sieși că se poate fora o breșă în sistem. Nu s-a putut. El însuși a avut probleme în '82, după câte știu, din cauza „sectei” transcendentalilor. Transcendentalii îi înnebuniseră pe activiști. Cum? Parapsihologie? Yoga? Refacere fizică și intelectuală fără Codul eticii și echității? Mistică orientală? Ba spionaj! Ce relaxare, TOVARĂȘI? (plenara din 26-27 oct. '77 hotărâse: să nu se mai folosească apelativele domn, doamnă, domnișoară). Nouă, comuniștilor, nu ne trebuie *relaxare*, nouă ne trebuie *dârzenie!* Trei sute de intelectuali au suferit în urma practicării Meditației Transcendentale. Aurora Liiceanu a fost scoasă din Institutul de cercetări pedagogice și psihologice. Trimisă muncitoare necalificată la Întreprinderea Textilă „Suveica”. S-a dus. Programul de măsuri privind transcendentalii purta numele de cod *Zburătorii*. Zburau unde voia Partidul să zboare, ca rachetele.

Țineam atunci, pe un mini-balcon o canistră pentru benzina care se obținea la rație. Se întâmplase să fie roșie. Un vecin senil, căruia nu i-a plăcut culoarea, a

reclamat că acolo, sus, la șase, acea canistră din tablă roșie ar fi un semnal pentru... transcendentali.

După ce economistul Mihai Todosia (activist deschis la minte, altfel decât șirul de fanatici și disciplinați Chelaru-Enache-Floareș) și-a încheiat mandatul de rector, succesorul, matematicianul Viorel Barbu, s-a crezut autonom fin'că-i dăduse – zice-se – doctoratul Zoiei Ceaușescu. Pe Luca Pițu l-a dat afară din Catedra de franceză pentru... imoralitate. Pe Alexandru Vlad, pentru că ar fi frecventat prea des Biblioteca Franceză din București.

Studentii i-au pus „muștar” pe clanța cabinetului, ca să folosească un eufemism, rectorului găsit de decembrie '89 în scaun. Acum, academicianul V. Barbu „răspunde” de Academie.

Ei bine, Todo, cum îi spuneam noi, scosese la concurs (și nu era simplu în anii de restrângeri de activitate) câteva posturi de asistent, pentru titularizare. Examen dat și luat cu brio, Todo felicitându-mă chiar în plenul Senatului.

Viorel Barbu avea, însă, alte interese de moment, politice și nu numai. Trebuiau eliberate posturi (*univercumetria-i mare!*) pentru anume cadre de nădejde de prin alte catedre, aflate în deficit de ore de curs și de seminar. Concursul de titularizare a fost... anulat, c-așa a vrut *vio-rectul*.

Richard Valter, dar și Consiliul Facultății au marșat la voința rectorală. În special Valter, ale cărui pupile cam căzuseră la examen, greșelile de ortografie fiind incompatibile cu poziția de titularizat la Universitate.

A urmat ancheta, demarată de Minister. Un concurs era un concurs, chiar pe vremea lui Ceau; competența avea de lucru cu ranchiuna și cu invidia, dar un concurs (dat și luat) conta în sistemul de învățământ superior socialist, sistem intrat postsocialist în comă morală.

Ion Jurconi n-a lăsat să fie decimată Catedra de limba română pentru studenți străini.

„Nu coborâți încă steagul în bernă!”, ne-a spus în fața rectorului întepenit ca un oblon la argumentele noastre.

A salvat colectivul și a continuat să vegheze asupra-i. Lecții deschise, curs scos la analiză...

Le-am acceptat pe toate. Mi-a plăcut să dau examene. Numai cu Învățământul ideologic stăteam prost. Tovarășul Bulimar ne mai îngăduia, dar Al. Andriescu era de-o maximă exigență privind rapoartele și plenarele. Foarte eficient, cu vigilență mereu întărită, s-a ocupat de „îmbunătățirea muncii politice” din studenție până-n *koneț filma* '89. Am reușit, cu chiu, cu vai, să mă transfer la

Catedra de literatură română, unde acest „învățământ” se desfășura destul de formal, deci trombonistica era oarecum suportabilă!

Dar ce spuneam? Câștigasem statutul de asistent titular. „Capul la cutie”, preceptul unui conferențiar de la „Cuza” pe care nu-l stimez (profesorii care te sporesc spiritual erau destul de rari) părea a nu fi infailibil. Inspectorul Jurconi a reușit și schimbarea lui Valter. La sugestia mea într-o discuție în plen, a fost numit C. Dimitriu.

„Dați-mi alt nume pentru șefia de colectiv”.

„Corneliu Dimitriu”, am spus, gândindu-mă că grămăticul (*Gramatica limbii române explicată*) publicase în specialitate mai mult decât Valter; că vor conține *pârile mincinoase* la Secu. *Fetele băieților* aruncau, în pauze, tot soiul de provocări și înregistrau tot, că-mi venea să le și mulțumesc pentru atenție.

Mai știam că Dimitriu era în dezacord cu prorectorul Arvinte: „Me nô, me nô”, se sumuța el, în ce credea a fi franceza de Sorbona, dar era pronunție francofonă.

În realitate, grămăticul era un disciplinat, dar și un orgolios, principiul aplicat nesmintit fiind: rabdă, înghite, până ai prilejul să lovești și tu lacaplaplacap.

La fel ca un personaj al meu, Dédé, din *Astă-vară n-a fost vară...*, cuvintele i-o luau înainte și hăpăia aerul ca să le prindă și să le înghită la loc.

Îmi dădea lecții de tact social, ca un fel de mulțumită că se alesese șef, luându-se pe sine de exemplu:

„U-uite cazul meu: nu mi s-o o-oferit nimic pe tavă. A-am înghițat multi. Legile as-ascensiunii cer ascultare. E periculos sî-i contrazâși pi șei mari”.

Și Petru U. avea parte de astfel de predici din partea unui „specialist” în tainele labirintului promovării:

„Petrici, n-nimini nu s-o sâmtât în v-viați ca găina la moar”.

Totul era să știi „al cui îi cânil”.

„N-nu dau numi. Nu-i s-sănătos sî dai numi. Sî li spunim ca la m-matematici: A, B, C”.

El știa cine-l ține în brațe pe „B-Be” și dacă A îl poate ataca și învinge pe C.

Bătrânul meu era extrem de enervat după o astfel de prelegere despre tehnica și strategia urcușului social.

Cunoscuse prea bine consecințele polemicii cu Adăscăliței, cu prorectorul Arvinte, cu decanul Andriescu... Dai în mine, dai în Fabrici și Uzine”. Îți blocau cariera într-un anume punct (lector, nu conferențiar; conferențiar, nu profesor!), îți interziceau accesul la călătorii de studii, burse, lectorate. Le provocai ostilitatea, n-aveai vreo șansă de reușită ierarhică. Nici tu, nici familia ta. Când m-a eliminat de la revistă, Liviu Leonte a interzis și semnătura lui Petru Ursache. N-a mai putut publica acolo. La Universitate, eu i-am preluat adversarii. Nu puțini.

Fostul asistent de Istoria limbii române, C. Dimitriu, care ne pune să ne rupem mâinile fișând și fișând arhaisme din Sadoveanu, rămăsese același obsedat de tipic. Rareori am cunoscut ins mai chisat, cum spun moldovenii.

Mintea poate fi lavată (ponsată chiar) de specializare. Specializarea strică, mărginește intelectual. Malraux atrage atenția că specialistul poate fi *lipsit de cultură*, un *cretin educat*. Grămăticul, la fel! Se specializează într-atât în verb, să zicem, că nu-și mai sesizează limitele culturale, luându-și libertatea de-a fi semianalfabet.

Cuvântul ăsta în ce-l privește l-a folosit Luca Pițu.

„Eu, pîn’ la Eminescu și Sadoveanu, atât!”

Pentru Dimitriu, adică, nu existau decât doi autori, Eminescu și Sadoveanu. Ce-i drept, după o vreme, ajunsese fan Lăncrăjan. (tentația rimei!).

Să-i fi părut lui **Alexandru Deșliu** exagerare ce afirm? Ca să-l conving, i-aș fi dat să frunzărească o cărțuie de amintiri cacofonice („bunica care”), de unde ar fi aflat multe, dar mai ales mărunte. Că la patru anișori C. Dimitriu a auzit cuvântul *curvă*, dar „fără a-i cunoaște semnificația contextuală”.

M-am întrebat de ce o casă editorială de prestigiu și-a permis să publice astfel de stupidități. Pe cine interesează că Dimitriu s-a mutat „la soacra tatei după a doua soție, care (soacră a tatei după a doua soție) locuia în altă parte a satului”? *Cui prodest* că viitorul lingvist exersa jocuri care constau în «săritul caprei», că-și cânta singur: „Vulpe, tu mi-ai furat găscă, dă-mi-o înapoi”? Că are la garaj nr. 13 ori că a urcat în turnul din Pisa temerar: „cu toate că am rău de înălțime”? Cum *cui prodest*? Lui însuși! O spune în cărțuica intitulată cu fudulie *Lumea văzută de mine*: „Îmi folosește mie”; „Eu sunt cu mine și numai cu mine”.

După decalogul lui Radu Paraschivescu, trăsăturile nesimțitului sunt: egocentric, opac la argumente altere, ambițios să pătrundă la vîrf. La care aș adăuga: pizmaș. Pizmătareț pe cei mai buni decât el.

Specia asta de *homo grobiens* e bine reprezentată la „Al. I. Cuza”. Bădăranul, mojicul, țopa cu pretenții. Petru U. a fost de față cînd, într-o ședință de catedră, o colegă mai proastă decât o oală a găsit cu cale să-i replice profesorului Al. Dima:

„Scârț, Marghioală, chișcă-mă!”

Bătrânul a fost atât de uluit, că mi-a tot re-povestit scena.

Ghiolbanul e foarte energic în a-și pune la punct subpușii: studenți, masteranzi, tezarzi. Ocupă liftul cu peste sută de kile (probabil știe că n-are voie să-ți fluiere-n

ureche, dar o face), trântind năprasnic ușa. Liniștea blocului unde locuiește o perturbă cu soneria lui care latră și latră și latră... electronic.

Acasă, e fidel ciorapilor de plastic, teoretizând retragerea în papucii personali, în cochilia familiei, unde i se îngăduie orice obsesie și manie, plus bancurile proaste pe care le spune râzând singur.

„Iai o găină și-o dai pînă mașina di tocat. Cu fulji cu tăț, pi urmă...”

În lume, își asortează mersul tațoș cu căciula pe-o ureche (aduce la ceafă a câine sharpey) cu fonațiunea lat moldovinească, presupusă chestiune de șarm. Perplexează vorbind neaoș ca la Dolhasca, grosier, vartos țărănește, deși e plătit, ca profesor de limba română, să se exprime standard.

Mărturisesc: mă indispuie teribil emisia dialectală din Facultatea de Litere iașiotă, velarizarea (șă, șo, şu, șă, și). Nu știu cum de s-au adunat în Catedra de limba română atâția inși în defect de fonație, fonolingviști chiar, pe care nu-i poți pricepe. Ce spunea Turcuș la curs nu se auzea nici din primul rând de scaune. Valentin Sofronie era supranumit Prună. Zugun are și el proforaia (pronunția, cum îi zice Kogălniceanu în *Cum am învățat românește*) imposibilă. M-am gândit să și scriu un articol, *Contra-dictii*, vizându-i pe bâlbâiții și pe sâsâiții din catedră, care sunt și trimiși la Sorbona, să-i învețe românește pe francezi. Ce-am făcut deja? Am împrumutat de la Dimitriu câteva biografeme, ca să-l portretizez pe *Mitocanul universitar*, în romanul *Strigă acum...* Îmi permit să reproduc ce nota în jurnalul lui un tînăr asistent rebel, Miron Gruia:

13.III.'86

Sigur că toată lumea l-a recunoscut, în Mitocanul universitar, pe Dimulescu. S-a recunoscut și el, de vreme ce mă ignoră, nerăspunzînd la salut. Merge pe lîngă mine fluierînd ca prostul la pagubă: i-am festelit prestigiul. Mijloace represive are destule. Pentru început, mi-a zburat premiul, din cauza unui seminar – zice el – „neefectuat”. Ah, Dimulescu și necruțătoarele lui con-troale de opt fără cincii, cînd ne pîndește pe culoar, i-am suportat destul („Treci la faptă nu cînd poți, ci cînd nu mai poți”, m-a sfătuit Leon) teoria potrivită pentru orice împrejurare și care trebuie împărtășită și aplicată fără crîcnet:

„Subalternii să nu-și depășească atribuțiile, cî mi mîinii”.

Cum arată mitocanul universitar?

Are simțul ierarhiei dezvoltat la culme. Ajuns șef (și-i prea orgolios să nu vrea să fie) calcă în/pe orice pentru a se dovedi garant al organizării după model unic.

E autoritar. „Nu intri nimin’ după mini”, cu varianta „Cini întîrzie la ședința di colectiv va fi consemnat în procesul-verbal și înaintat la rector”. Nici nu-i trece prin minte moșicului că atitudinea normală față de colegi (coleg – ce cuvînt prostesc!) presupune o minimă civilitate. Cînd îi răspică unui asistent: „Ridică-te-n picioare cîn’ vorbești cu mini” nu-i decît mîrlan, deși se crede intransigent.

„Metoda dialogului n-o deține nici cu studenții. Nu-i nici iubit, nici stimat. „Predă”, citind poticnit, un curs rigid și demodat; studenții, plictisiți la maximum, tre-buie să

învețe numai ce știe el. La examene, își scor-monesc creierii să reproducă exact ce-au notat la curs, constrînsi de un arsenal de amenințări:

„Aîși, Șeașescu îs eu. Eu vi-s Șeașescu”.

Memorizarea mecanică e răsplătită cu nouă. „Nota zăși îi numa pentru mini”. Profesorilor care dau gradul I le face șicane. Li-i „superior!” Ceea ce i se pare rigoare e brutalitate. Pe doctoranzi îi „orientează” spre o con-cluzie fixă: a lui. Dacă n-au realizat numărul impus de fise, îi notează, în Caietul de sarcini, cu minus:

„Cîti arhaisme ați numarat în Baltagul? Numa? Refaceți fișarea”.

Ce confruntări de idei? Dacă pune careva vreo pro-blemă, în loc să asculte cu capu-n jos, face impresie proastă și, automat, e trimis pe coji de nucă. Disputa o consideră atac la persoană; „adversarul” – turtit ca atare.

La capitolul onestitate intelectuală, mitocanul uni-versitar se crede cu putere de exemplu. Ia să nu fii de acord cu „formula” lui! Cîtă vreme e șef, poate fi oricît de necioplit cu „ereticii”. Dubii profesionale? N-are.

Dintre științe, preferă istoria (în cifre și-n date), dintre romane – Cordovani: „Dacă-i lung, îi semn cî-i bini construit”.

Convins, ca orice ins cu standard intelectual redus, de o multime de lucruri, devine, la maturitate, un con-glomerat de principii:

– Stai în banca ta.

– Învîngătorii scriu istoria.

– Află al cui e cînele ca să nu cazi în eroare.

Tine minte cu precizie cîte pagini a citit luna tre-cută. Repetă visător „Dulși îi zabava cărții”, deși cărțile și le exilează pe hol: „hîrtia tipărită îi nocivă”.

„Fișili” (pe care le iubește mai mult decît pe ne-vastă) le poartă-n servieta contemporană cu prima loco-motivă: „2015, săptămîna 14/20 martie”.

În spatele ușii împodobite cu plăcuța pe care stă scris rangul universitar, are numai drepturi: „În casa me, numa’ eu fumez, băietu nu”; „barbatu ari voie orice, muierea nu”. În divorț nu crede, dar își disciplinează familia cu sudalma și, la nevoie, cu palma.

„Cînd intru în papucii mei, problemele di serviși rămîn afară”. Face copii (cît i-a cerut partidu’) și burtă. Varza și-o murează singur și anunță, în catedră, cînd are loc operația. E ahtiat după nunți, cumetrii, botezuri. Firește, în calitate de naș. Cu colindătorii e „omenos”. Studenții care-l ură primesc „un pa’ar di vin făcut di mîna me”. La petreceri, sughițe, rîgîie și spune bancul tîmp cu găina, să arate cît poate fi de agreabil.

Cu sobrietatea lui complexată, își cenzurează pornirile sexuale, deși, cîteodată, mai rupe vîrfurile creionului, dacă îi bate-n ușa vreo „crizantemă”, cu prilejul unei inspecții de grad. Disprețul gros față de femei și-l exprimă poves-tind cum a fost.

S-a întîmplat odată ca un biet fefist să-l creadă coleg: „Sînteți de la fără frecvență? Cînd începe examinarea?”

S-a cutremurat „Al. I. Cuza”: „Nu știi cu cine vor-bești. Ai să afli cini-s”. Numai nu l-a pocnit.

Și acest deficitar comportamental ajunge cap de coloană într-o universitate. Pentru Niku Nikolsky e un etalon pizmuit. Și pentru Cobra, aproape la fel de incultă

ca Dimulescu. S-o auzi, cu vocea ei de motocicletă, cerînd Heigil, la bibliotecă! „Pune-te cu burta pe carte, nu pe altceva”, i-a zis-o Leon, excedat de faptul că domnișoara Dobre crede că Fichte se pronunță... Fișt.

Mitocanul universitar a stîrnit toate viespile. Niku mi-a șuiert la frizer: „Nu-i lăsăm noi pe cei care se poartă ca tine și ca Leon”. Căton Lurașcu mi-a strîns mîna în closet. Peste vasul vecin, firesc, după ce urinase: „Bine i-ai făcut, Miron”. A revenit însă repede la înțe-lepciunea capului plecat. Mă evită. De altfel, variațiile de atitudine sînt extraordinare. Mavromati a fost reti-cent o vreme, pe urmă și-a dat drumul:

– Maicuseamă partea cu plăcuța mi-a plăcut. Să știi că-și scrisese pe ușă prof. univ. de cînd era doar asistent.

– Cine?

– Ei, cine!

Detașat n-a rămas nimeni. Mateias a ezitat o vreme să mă felicite, dar a făcut-o. Leon a strigat pe hol, în auzul colonelului Gavrilă (el îi spune colon): „Auzi-te-aș citat la „Europa slobodă!” Marcel m-a prins de umăr și l-a strîns, fără să spună altceva. Dinu m-a avertizat că „tehnica tovarășească de lucru” o să funcționeze și contra mea. „Te îngrozești dacă te uiți în arhiva universității”. Livresc cum e, a murmurat dintr-un iamb al lui Andre Chénier:

„Nimeni, deci, spre a fi martor prin vremea care vine
Despre atîția drepti zdrobiți”.

De la o zi la alta, m-am trezit renegat de decan. Și cînd te gîndești ce revoluționar era în tinerețe! Și pe Blaga l-a atacat Carp, prin aplaudarea lui Beniuc.

„Nu era momentu' să faci una ca aiasta”, mi-a zis, cu limba cam încleștată de rom Jamaica.

În ultima vreme, viețuiește într-o amorțeală alcoolică destul de plăcută și de pasnică. N-are chef de polemici. Vin alegerile și poate prinde încă un rînd.

„Ce-i al tău i-al tău”, a zîmbit Iustin Bantaș, în barba lui respectabilă. „L-ai batjocorit pe mîrlan cu talent”. Dar zîmbetul era destul de îngrijorat. „Așteaptă-te la orice. Nota de plată pentru bravură o să fie încărcată”.

C.D. nu-i departe de acest Dimulescu, umflat de condiția lui de tovarăș cu răspunderi, avînd asupra-i caietul de sarcini, cum îi cerea *Zeitgeist*-ul socialist și folosindu-se de predică prin intonație, cu alte cuvinte: Gura! Vorba! Să taci cînd vorbești cu mine!

Dumneavoastră, doamnă Magda, mi-a spus Alexandru Deșliu, încercați pe cont propriu un proces al comunismului.

E atuul meu la care nu renunț, i-am răspuns, atunci, la telefon. Nu numai că am fost martor al totalitarismului, dar am trăit – pe proprie piele – ce postsocialistii n-au trăit.

N-am înțeles că ei nu puteau greși pentru că erau oamenii Partidului. Cum să recunoască tocmai Partidul că nu și-a ales bine sculele și să-mi dea mie dreptate? Da, a fost o perioadă irațională din viața mea: am eșuat pentru că am crezut că pot găsi dreptate la foruri. Iar acest eșec este o povară biblică, o cocoasă care mă obosește în primul rînd pe mine. E greu, e dureros de dus. Am crezut că dacă voi respecta regulile jocului n-o

să mi se întîmple nimic rău, n-o să ajung la ananghie. Am spus regulile jocului? Dar jocul era trucat. Din jucător devii jucat, cum ar spune Eugène Ionesco în *Prezent trecut, trecut prezent*.

Fondul: n-am vrut să plec din modesta mea construcție, dintr-un spațiu al meu câștigat prin concurs. Muncisem din greu – adevărat tur de forță! – la Cursul de limba română pentru străini, în două volume; aveam o listă de lucrări comparabilă cu a oricărui membru al Catedrei. Decănița, conferențiar Silvia Buțoreanu, a fost amabil-compătimitoare, dar vrînd să treacă peste râu și varza, și capra, și lupul, fără a aduce cuiva vreun prejudiciu. Ajunsese în stare lacrimală din cauza necazului meu:

„Îți apreciez activitatea, ți-am urmărit semnătura în „Cronica”. Dar lista reducerilor de activitate a trecut deja prin Consiliu. Singurul în drept să anuleze votul Consiliului e rectorul”.

Mi-am reluat pledoaria cu un etaj mai sus. Viorel Barbu m-a ascultat cu degajare specifică unui vârf ierarhic universitar. Ținută: umeri de ghips, gât teapăn, privire pe deasupra amărâtului de interlocutor. L-am simțit distant-politicos, pentru a-și disimula disprețul față de cei care uzează de audiențe. A jucat democrația.

„Hotărârea s-a votat, Consiliul Facultății e instanța, nu ne permitem să trecem peste. Pe noi ne interesează ansamblul instituției, nu cineva din sectorul ics. Te vei descurca și în alt post”.

Lingviștii știu că la început fost-a imperativul, apoi interogativul. O boală psihică gravă a comunismului: să nu poți întreba, să nu poți pune întrebarea:

De ce eu?

Rectorul nu mi-a răspuns. Și-a scuturat un fir de pe costumul bleumarin închis și a precizat că-i dreptul meu să mă adresez cui doresc: Ministerului, organelor de Partid... Punct. Punctul a căzut ca o ghilotină.

Către finalul audienței, a intrat și prorectorița Elena Puha. Materia Puhai: Codul eticii și echității, adoptat la Congresul Educației Politice și Culturii Socialiste, din 2-4 iunie, '76. Forma, în româneasca ei precară, „conștiință socialistă” după acest Cod al eticii și, chipurile, Echității, dar nu i s-a părut defel inechitabil ce mi se întîmpla. Pretenția tovarășei Puha era că România ajunsese pe culmile umanismului (vezi teza-i doctorală), cum am mai

spus). Ce kalokagathia! Am apelat la normele de funcționare ale eticii și echității socialiste și ce de roade am mai cules!

După momentul '89, cum practicase *panteismul partinic* (mulțumesc, Remus Valeriu Giorgioni!), Partidul fiind în toate cele, ca Duhul Sfânt, El Puha a lăsat naibii Codul și a trecut la altă materie: Neotomismul. Ba chiar mi-a reproșat că am umblat cu reclamații la Minister și la PCR contra Viorectorului și-a ei. Mulți rectori și prorectori, decani, șefi de catedră i-au acuzat pe cei scoși chiar de ei din posturi că s-au adresat „organelor”, ca să le conteste Deciziile. Cum puteai să te aperi altfel în socialism n-au spus. Și Andrei Pleșu s-a apărat scriind un memoriu lui Ceaușescu.

Al. Deșliu: Le-ați dedicat romanul *Astă-vară n-a fost vară*...

„Se dedică (di)recților Viorel Barbu și El. Puha, care mi-au oferit timpul necesar scrierii acestei cărți”. **De ce?**

Am procedat și eu precum Camilo Jose Cela (Nobel, '89). Motoul la *Familia lui Pascal Duarte* (1941) suna cam așa:

„Dedic această carte dușmanilor mei care m-au ajutat”.

Aveam, așadar, îndreptățire să mă lupt. Numai că trebuia să pornesc la drum nici măcar cu jumătate de speranță.

Profesorul Ion Jurconi m-a asigurat că Ministerul nu cerea nici o reducere a statului de funcțiuni: postul exista, ore pentru normă urmau să fie suficiente.

Din punct de vedere juridic, aveam toată dreptatea din lume.

Însă în socialism de contestațiile celui exclus nu se sinchisea nimeni dacă nu-l lua un potentat în brațe. Un memoriu la Minister mi-a anulat orice șansă la rector, dacă mai aveam vreuna. Despre Viorel Barbu circula părerea că-i suficient să-l determini să ajungă la o decizie, că nu și-o schimbă în ruptul capului. Vrea el să se rezolve, se rezolvă. Nu, nu rămâne! Relația cu Zoia Ceaușescu îl blinda perfect.

În lungile luni de audiențe care au urmat am înțeles ce înseamnă „la torture par l'esperance” (Villiers de l'Isle Adam). M-am lăsat prinsă în cursa registraturilor, numerotată și parafată. Am circulat în Ministerul

Învățământului de la subsol la etaj, ca stafia care bântuia nu chiar toată Europa, ci sigur Estul ei. Am învățat că, pentru o audiență, drumul cel mai scurt între două puncte nu-i linia dreaptă. Am putut alcătui *Codul bunului solicitant*, pe baza a trei paragrafe, cum am scris în *Astă-vară n-a fost vară*...:

- nu înfunda urechile interlocutorului cu amănunte;
- nu fi tu însuși, ci o persoană cât mai de serie;
- stăpânește-ți senzația de vomă.

În cinci-șase minute trebuia să obții un răspuns favorabil. Dacă nu, puteai repeta totul la altă dată, în alte urechi indiferente. Acum mă simt ca bătrânii care, când vorbesc de front o fac pe un ton vesel: fusese groaznic, dar scăpaseră.

Petru U. era captiv și el în himera criteriilor de apreciere și-n aplicarea lor în socialism. Era convins că dreptatea-dreptate biruie, ca-n basme. Dar prea erau clare argumentele mele ca să le creadă cineva. Ridicau din umeri și mă trimiteau acasă, unde ar urma să sosească o decizie întru rezolvare. Cam după o lună, ajungea cu poșta juma de coală ministerială, undese comunica ambiguu că se încearcă rediscutarea criteriilor care au dus la anularea contractului de muncă. Profesorul Ion Jurconi îmi traducea: asta înseamnă că trebuie să te adresezi altui serviciu. Și-mi dădea numărul de telefon al departamentului următor. A fost un confesor-sfătuitor bun, numai că novicele, adică eu, nu s-a descurcat în labirint, n-a găsit ieșirea.

O vreme a crezut că situația e rezolvabilă. Îndeplineam condiția de bază: membru de partid, fără rude în străinătate. A sperat că tov. Aurelian Bondrea va rezolva cazul, cum o făcuse și-n alte situații dificile. Avea acces direct la *cabinetul doi*. Nu va refuza să se amestece, cum au refuzat cei de dinaintea lui. Nu va ofta în loc de da sau nu, nu va fi nici brutal, nici emfatic.

Ce l-a hotărât pe Ion Jurconi s-o facă pe Sfânta Vineri pentru mine? Bănuie că a vrut să parieze pe un căluț modest, care, bine dirijat, ar fi luat derby-ul. După o tavă cu jeratic, ar fi câștigat și primul loc de *steeple-chase*.

Îi făceam, după fiecare audiență, câte un *breeding*. O dată m-a pus să lipsesc. Altădată, m-a sfătuit să trag de timp până intră secretarul: tovarășul cutare n-avea răbdare să citească mai mult de-o pagină. Lui cutărică trebuia să-i expun cazul fără să-i cer nimic.

Ultima dată când l-am văzut, era foarte plictisit. M-a anunțat că iese din Minister, că se întoarce la catedră și o să cam trebuiască să mă descurc singură. N-ar mai fi pariat nici un bănuț găurit pe mine:

„Dacă nici cu Teoreanu nu merge, îl mai ai doar pe Brejnev”.

Acum cred că n-a glumit.

Victoria părea din ce în ce mai imposibilă, iar naveta între speranță și dezamăgire e cel mai sigur drum spre cabinetul de psihiatrie. M-am însurubat în insistență la diferite nivele, atinsă de psihoza celor care fac memorii după memorii. Petru U. m-a descântat cât s-a priceput: nu, nu se putea renunța; s-o găsi cineva *sus* dornic să mă asculte.

Iată, pentru necunoscători, cum funcționa acest *sus*, bine și atotefăcător. După ce apăsași clanta și intrai, ți

se putea întâmpla să dai peste cineva care părea a-ți înțelege necazul. Numai că rezolvarea nu depindea de el, vai! Te încuraja să mergi mai *sus*. Plecai cu încrederea că problema se va clarifica în capul scării. În fapt, nu făceai altceva decât să te mintă. Fugea de răspundere, mânându-te mai *sus*.

Când am făcut apel la spiritul de dreptate al „organului” de Partid Alecu Floareș, a fost și mai rău. I-am adus ca prim argument reușita cu nota maximă la concurs.

„Ei și ce-i cu asta? Or fi fost ceilalți prea proști”.

Asta mi-a răspuns. Activiștii-cremene, ca tractoristul Floareș, proveneau din lumpen. Defavorizați prin naștere, făceau orice să ajungă în primul eșalon de cadre și să le arate ei celor care disprețuiau activitatea politică. Lozincile însușite și aplicate drastic de acest Floareș:

Să nu oscilăm!

Să nu tolerăm!

Să nu ne abatem!

Ce-i drept, când m-am ridicat brusc în picioare și am dat să ies (secretarei i-a sărit pixul din mână), Floareș m-a oprit împăciuitoare și m-a pus să-i înșir din nou cazul.

Petru U. hotăra că se va întâmpla ceva de bine până la sfârșitul lunii, verii, anului. Nu se întâmpla. Numai apăsarea din capul pieptului se tot accentua.

Ocupam invariabilă camera de hotel cu chiuveță, de la Union. Trei sferturi din noapte încercam să adorm, recapitulând ce-aveam de spus. Totul calculat la șase minute, cum mă sfătuiseră prof. Jurconi. Îmi conduceam silit mintea pe făgașul aceleiași probleme, o frământam în fel și chip împreună cu Petru U. dar, în ciuda idealismului său consolator, umilinta de-a face audiență mă deprima. Cam gătisem făina.

Am scris în *Astă-vară n-a fost vară...* despre viața într-o anticameră, când așteptarea se prelungeste. Și dacă ai câștiga și tot ai așteptat prea mult. Chipurile din jur, parcă aceleași. Toți stăteau încovoiați. Și ochii: ochi încordați, milogi, nedumeriți, afundați, împăienjeniți, jalnici, bezmetici, supuși. Priviri micșorate, pânditoare, fixe, alarmate, chinuite.

Ajunsesem în vârful ierarhiei. Obținusem audiență la ministrul Învățământului, Ion Teoreanu, specialist în silicați. Petru U. și-a dat seama că nu mai „țineam”, că eram pe punctul de-a claca (de câtă vreme mă zbăteam în cămașa de Nessus a condiției de nedreptăți?), așa că a ales să meargă singur la acel Teoreanu. De cum l-a văzut, ministrul i-a trântit-o brutal:

„De ce nu te razi, to'arșu?”

„Nici n-am înțeles ce mi-a spus, mi-a mărturisit Petru U., razteraz... (!?)”

„Să totalizăm, to'arșu. I s-a luat postul soției dumatiale. Și de unde a moștenit, mă rog, postul pe care-l revendicați? A avut rezultate bune? Și ce dacă? N-a primit salariu? Totalizând, to'arșu. Rectorul dumatiale e aici, în minister. O să-l invit la discuție”.

Nici nu mai merita osteneala să-mi pledeze cauza după ce i-a văzut strângându-și mâinile cu căldură și spunându-și pe numele mic.

„Discutau – mi-a povestit Bătrănu – ca și cum n-aș fi fost de față. În special ministrul era mîniat că insist, că mai insist. Rectorul era galben la față ca turta de ceară. Omul ăsta mă urăște, mai exact urăște categoria din care

fac parte. A celor care refuză să se supună deciziei lor”.

Am crezut, după audiența-coridă la Teoreanu, că Petru U. exagerează privind presupusa ură a rectorului. Dar nu, nu s-a înșelat. Când i-a oferit lui Viorel Barbu o carte cu autograf, secretara, doamna Stegaru de la Rectorat, l-a chemat să i-o restituie. Și pe ea o consternase un astfel de gest: așa ceva nu mai văzuse.

N-ar fi trebuit să încheiem? Ba da. Stârnisem un vârtej de memorii, adrese, scrisori și atâtea tot. Scorul, „totalizând”, vorba lui Teoreanu, era doi la zero pentru ei.

Ce să mai păcălesc amărăciunea gata să mă înhațe, intrasem într-o parfumerie. La coada pentru deodorante, Ani Cojan. Deși știa că nu lucram nicăieri, m-a întrebare tare unde lucrez, să audă toți cei strânși acolo. Era mirată foarte că „nu mă rezolvasesm” de-atâtea timp. „Sărăcuta!”, a mai încercat ea, mai inoportună decât casiera de la Electricitate. Ceea ce a confirmat că o compătimire prost exprimată se află la un pas de răutate. Ea stabilise cu Valter tetra-valențe afective, divorțase de Mihai Ursachi și obținuse realizări mari cu mijloace mici, asigurându-și locșor călduț la Catedra de romanistică. Luca Pițu i-a făcut o *caradecă* (de la François Caradec), semnând Ani Cojan, în „Convorbiri literare”, o recenzie la *Norii* lui Petru Creția. Ani a trecut-o pe lista ei scurtă de lucrări. Înșelăciunea n-a luat-o în seamă.

Eșecurile cu repetiție ne impuneau, însă, un soi de optimism. Salvam aparențele cărând crengi înflorite dinspre Bucium, dinspre Breazu, buchete magnifice de flori de câmp dinspre Ciric, dinspre Șorogari, cu încredere în terapia marșurilor, chit că uneori îmi închipuiam că las în urmă, ca melcii, o dâră lipicioasă: de durere, de amărăciune, de panică.

În toamnă (în ce toamnă, în ce an?), demersurile mele au avut totuși o urmare. De „sus”, venise propunerea de redeschidere a cazului. Mă luase cineva puternic în brațe? Da, inspectorul Lazăr Băciucu. Am fost chemată la Partid și anunțată că mi se va da un post în cercetare, la Institutul „Al. Philippide”. Eram de acord? Eram. După chinul tantalic, Lazăr Băciucu m-a asigurat c-o să fie bine. Discuția n-a fost lungă.

„Cântați, cântați, voioși/ Ai noștri ani frumoși”.

Numai că invidia nu era reparată, cum am crezut.

Iasi, 20 februarie 2009